

Kemijärven kaupungin lausunto Vaaranlampien pumppuvoimalahankkeen ja voimajohdon YVA-ohjelmasta

Taustaa

Suomen Voima Oy suunnittelee pumppuvoimalaitosta Vaaranlampien alueelle Kemijärvelle sekä siihen liittyvää voimajohtoa. Hankkeesta on tarpeen tehdä ympäristövaikutusten arviointi (YVA). Ensimmäisenä vaiheena on laadittu ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma). Ohjelma on lausunnoilla 2.4.2026 asti. Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt lausuntoa mm. Kemijärven kaupungilta.

Lausuntopyynnössä pyydetään kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- näkemyksenne hankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista
- ympäristön nykytilan kuvauksen riittävyys ja suunniteltujen selvitysten kohdentuminen todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin
- suunniteltujen selvitysten yhteensovittamisen mahdollisuudet muihin menettelyihin
- hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Kemijärven kaupunginvaltuusto on tehnyt kokouksessaan 3.2.2026 periaatepäätöksen, jossa todetaan, ettei Kemijärvi hyväksy alueelleen sijoitettaviksi tai rakennettaviksi pumppuvoimalaitoksia tai vastaavia vesivarastoja.

Kemijärven kaupunki ja Suomen Voima Oy ovat tehneet kaavoitussopimuksen 3.10.2024. Kaavaluonnos on ollut nähtävillä 3.12.2025 – 22.1.2026. Kaavan on arvioitu valmistuvan vuonna 2027.

Lausunto

Kemijärven kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Kaupunki toteaa, että YVA-ohjelma on laaja ja siinä on liitteenä hyvää taustatietoa alueen nykytilasta.

Arvioitavat vaihtoehdot

Kemijärven kaupunki esittää, että ympäristövaikutusten arvioinnissa tulisi yhtenä vaihtoehtona tarkastella suljettuun vesijärjestelmään perustuvaa vaihtoehtoa. Lisäksi tulisi tarkastella myös muuhun kuin veden käyttöön liittyvää energianvarastointia.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Alueella on useita pumppuvoimalaitoshankkeita menossa samaan aikaan. Ympäristövaikutusten arviointi erityisesti vesistö- ja kalastovaikutusten osalta sekä voimajohtoverkon osalta tulisi tehdä kaikkien hanketoimijoiden yhteistyönä siten, että kaikkien hankkeiden yhteinen vaikutus arvioidaan. Arvioinnissa tulee huomioida

Kemijärven nykyinen säännöstely sekä mahdolliset sään ääri-ilmiöt ja muut poikkeustilanteet.

Vesistö- ja kalastovaikutusten arviointi

YVA-ohjelmassa on esitetty, että yhteisvaikutuksissa arvioidaan pumppuvoimaloiden ja muiden vesivoimalaitosten (etenkin Seitakorva) käytön yhteisvaikutus läheisten selkien pinnankorkeuksiin. Lisäksi arvioidaan vedenlaatuun ja eliöstöön vaikuttavan kuormituksen osalta erityisesti purkutunnelin läheiselle alueelle ja tuotantoalueen vaikutuspiirissä oleviin vesistöihin muualta kulkeutuva kuormitus. Vedenlaadun ja eliöstön osalta työ tehdään asiantuntija-arviona käyttäen ympäristöhallinnon avointa tietoa ja saatavilla olevia erillisselvityksiä. Virtaamien ja pinnankorkeuksien osalta arvioidaan vaikutukset laskennallisesti Lehtosalmen silta-aukon rajaamaan järviolueeseen sekä arvioidaan yhteiskäytön vaikutuksia muun muassa Lehtosalmen virtaamiin. Pintavesien osalta vaikutukset arvioidaan tuotantoalueen ja voimajohtojen lähialueen vesistöihin sekä Kemijärveen. Vaikutusten ulottuminen tuotanto- ja voimajohtoalueen ulkopuolelle arvioidaan tapauskohtaisesti. Voimalan käytön vaikutuksia pinnankorkeuksiin ja virtaamiin tarkastellaan purkutunnelin selkien läheisyydessä sekä Kemijärven alueella.

YVA-ohjelman mukaan vaikutukset kalastoon sekä ammatti- ja vapaa-ajan kalastukseen arvioidaan tuotantoalueen ja voimajohtojen alueen vesistöjen osalta sekä tarpeen vaatiessa puolen kilometrin etäisyydelle virtaavien vesien ala- ja yläjuoksuille.

Vesistö- ja kalastovaikutusten arviointi ja mallintaminen tulee tehdä koko Kemijärven ja Kemijoen vesistöalueella - ei vain imu-/purkualueen suun läheisyydessä hyödyntäen mallinnuksia.

Vaikutukset pohjavesiin

Pohjavesivaikutusten arviointi on esitetty tehtäväksi asiantuntija-arviona. Kaupungin näkemyksen mukaan hankkeen vaikutukset pohjavesiin tulee mallintaa ja arvioinnissa tulee huomioida pohjavedet myös ns. virallisten pohjavesialueiden ulkopuolella.

Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

YVA-ohjelmassa on esitetty, että vaikutuksia ihmisiin tarkastellaan asuinyhdyskuntatasolla, mikä käsittää kylät, asutuskeskittymät ja virkistyskäyttökohteet noin kymmenen kilometrin etäisyydellä. Matkailuun kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan alustavasti alueella, joka ulottuu noin kahden kilometrin etäisyydelle tuotantoalueesta. Tiestön ja sähkönsiirron rakentamisen osalta matkailuvaikutuksia arvioidaan noin 500 metrin säteellä rakenteista.

Kaupungin näkemyksen mukaan vaikutusarvio tulee tehdä koko kaupungin alueelle eikä vain pumppuvoimalan lähialueille. Pumppuvoimalan lähialueella olevan Suomen aluetta ja sen matkailupalveluita kehitetään voimakkaasti. Matkailutoiminnoille tulee suunnittelussa varata riittävä tila ja toimintaedellytys sekä arvioida hankkeen vaikutus niihin. Arvioinnissa tulee huomioida maakuntakaavassa esitetyt aluevaraukset matkailutoiminnan kehittämiseksi.

YVA-ohjelman mukaan asukaskysely on tarkoitus tehdä 10 km:n säteellä hankealueesta. Kaupungin näkemyksen mukaan kysely tulee ulottaa koko kaupungin alueelle mukaan lukien vapaa-ajan asukkaat ja ulkopaikkakuntalaiset.

YVA-ohjelmassa on tuotu esille, että sosiaaliset vaikutukset ovat merkittäviä, mikä vastaa kaupungin näkemystä asiasta. Lisäksi merkittäviä vaikutuksia ovat myös taloudelliset vaikutukset. YVA-ohjelmassa esitetty suunnitelma sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi on puutteellinen. Sitä tulee täydentää taloudellisella ja yhteiskuntatieteellisellä analyysillä ottaen huomioon mm. vaikutukset aluetalouteen, kiinteistöjen arvoihin alueella, vaikutukset elinkeinoihin kuten matkailutoimintaan, porotalouteen ja kalastukseen.

YVA-raportissa on syytä tuoda selkeästi esille myös hankkeen mahdolliset positiiviset ympäristövaikutukset mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.

Kaupungin näkemyksen mukaan sosiaalisten ja taloudellisten sekä elinkeinoelämään kohdistuvien vaikutusten arviointitiimiin tulee lisätä taloustieteen osaamista.

Yhteenveto

Kemijärven kaupunki korostaa lausunnossaan, että

- vesistö- ja kalastovaikutusten arviointi tulee tehdä yhdessä muiden vesivoimahankkeiden kanssa koko Kemijärven alueella
- pohjavesivaikutukset tulee mallintaa
- sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arviointi tulee ulottaa koko kaupungin alueelle ja arviointi tulee tehdä monipuolisemmin kuin esitetty
- lisäksi arvioitavaksi vaihtoehdoksi tulisi ottaa ns. suljetun vesijärjestelmän pumppuvoimalaitos sekä joku muu energiavarasto kuin vesivarasto